

לך מביית אביך (כיצד אפשר לשנות, להתקדם, ליצור מהפכה בלי למרוד בהורים?)

תרח עובד צלמים היה. פעם אחת, יצא למקום. הושיב לאברהם, מוכר תחתיו...
 קם נטל פטיש ביזו. שבר את כל הפסילים, ונתן הפטיש ביזושל הגדול ביניהם.

- כיוון שבא אביו, אמר לו: מי עשה להם כך?
 - אמר לו: מה נכפ ור מך? - באה אשה אחת והביאה להם קערת סולת, ואמרה לי להקריב לפנייהם. קרבת יאליהם. זה אמר - אני אוכל ראשון, וזה אמר - אני אוכל ראשון. קם הגדול, שבניהם, נטל פטיש ושברם.
 - אמר לו: מה אתה משטה בי, וכי יודעים הם?!
 - אמר לו: ולא ישמעו אוזניך, מה שפיך אומר?!
- נטלו ומסרו למרוד.

תרגום לבראשית רבה (וילנא) פרשה לח סימן יג

"להפוך את הפירמידה" חזר נחרצות. "איזו פירמידה?" שאלתי. "איזו פירמידה? - הפירמידה של העם היהודי - להפוך אותו לעם של עמלים." לא הבנתי על מה הוא מדבר, אבל מהבעת פניו ומעמידתו, נשען על הקלשון, ידעתי כי הדברים חשובים מאוד.

"צריך למרוד בהורים. לנטוש את המוסכמות החברתיות." - "מה זה?" שאלתי

מבטו היה רחוק, לבשו הבעה חולמנית והוא אמר: "את האוניברסיטה, אפילו את הלינקה עזבתי בוורשה." סיפור נטישת האוניברסיטה למען העבודה בזבל הפתיע אותי וריתק את דמיוני, אבל למרוד בהורים? מדוע? הוא מכיר את הורי?

אלי עמיר, תרנגול כפרות, ספרית אופקים עם עובד, 1983, תל אביב, עמ' 62-63

לפי ההעמדה הקרטזיאנית - האידיאל של האדם קשור בשני מונחים: חירות ותבונה. בהקשר הזה הוא מקנה משמעות לביטויים כגון 'להגדיר את עצמו', 'לעצב את עצמו' ו'לכונן את עצמו'.
 על האדם לעמוד באחד השלבים של חייו מול כל הגורמים שהשפיעו עליו, למשל מול החינוך של מוריו, שבהם לא בחר, ולהתחיל בבדק בית. עליו לבחון כל אמונה ואמונה, גם את האמונות שנראות לו הוודאיות ביותר, ורק אחרי שבחן כל אחת מהן, הוא יאמץ את אלה שעמדו במבחן.

מאיר בוזגלו, שפה לנאמנים, מחשבות על המסורת, כתר, ירושלים, 2008, עמ' 50-51

המסורת רואה את עצמו נאמן לעולם של הוריו. הוא דוחה את הרעיון של כינון עצמי, שהורישה המחשבה הקרטזית לעולם המערבי. לא הכל פתוח לביקורת, ואין הוא מתחיל כלוח חלק שמכונן את עצמו מתוך עצמו. המסורת רואה את עצמו מסור לעולם של הוריו ומוריו, הוא מקבל מהוריו ומעביר הלאה למשפחתו ותלמידיו. בכך, אין הוא בהכרח מוותר על הרציונאליות, שכן, אין זה הכרחי לקבל את הרעיון שיותר ביקורתי הוא יותר רציונאלי. שכן, גם הביקורת טעונה ביקורת...
 המסורת, אינו מסורתי בגלל שהחינוך שלו, גרם לו להיות משועבד לעולם של הוריו, אלא הוא בחר לתת לחינוך שלו מקום של כבוד בחייו.

מאיר בוזגלו, "אידיאולוגיות חינוכיות: נקודות המבט המזרחיות"

'ויקח תרח את אברם בנו' - יורה כי אברם אחרי אביו, ובעצתו יצא מאור כשדים, ללכת ארצה כנען.

רמב"ן לבראשית. יב